

DVIJE NOVE HRVATSKE INKUNABULE

Šime Jurić

Inkunabulistika, tj. istraživanje povijesti tiskane knjige 15. stoljeća i raznih pitanja u vezi s njome, utvrđivanje sačuvanih primjeraka takvih knjiga i njihovo bibliografsko opisivanje nije područje novo i nepoznato u nas. U »Pregledu literature o hrvatskoj inkunabulistici«, koji je dodan članku pisca ovih redaka »O inkunabulistici i njenim zadacima u Hrvatskoj«¹⁾ registrirano je (do 1960. godine) 230 bibliografskih jedinica, članaka, rasprava i knjiga koje se bave isključivo tom problematikom. Unatoč mnogim značajnim rezultatima postignutim u pobilježenim radovima, ostaje ipak još mnogo toga da se uradi. To su pokazala sporadična istraživanja posljednjih desetak godina na ovom polju. Iako posao oko konačne registracije sačuvanih inkunabula na teritoriju SR Hrvatske, na žalost, nije ni izdaleka dovršen, izbilo je već do sada na javu preko 200 novih primjeraka inkunabula nezabilježenih u standardnom repertoriju »Inkunabule u Narodnoj Republici Hrvatskoj« koji je tiskan 1952. g.²⁾ No što je još daleko značajnije, u tom istom razdoblju konstatirano je preko 40 do sada nepoznatih ili u našoj nauci neregistriranih tzv. »naših nacionalnih« inkunabula, među kojima su 24 nepoznata tiskana rada hrvatskih pisaca za koja nismo donedavna znali da su izdana u

¹⁾ Vjesnik bibliotekara Hrvatske 6/1960, br. 1-2, str. 21—37.

²⁾ J. BADALIĆ, Inkunabule u NR Hrvatskoj, Zagreb 1952.

Š. JURIC, o. c. (v. preth. bilj.); Isti: Zbirka inkunabula Metropolitanke knjižnice u Zagrebu (Vjesnik bibl. Hrvatske 8/1962, br. 3—4); Isti: O knjižnici Samostana franjevac konventualaca u Sibeniku s posebnim osvrtom na njezinu zbirku inkunabula (Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 13-14); Isti: Andrija Paltašić, (Bibliografija radova, Enciklop. Jugoslavije, sv. V); Isti: O djelovanju Dobrić Dobričevića u Padovi (Dubrovnik 12/1969, br. 4, str. 121—126).

15. st.³⁾ Time se broj hrvatskih nacionalnih tiskopisa 15. stoljeća popeo na značajnu brojku od preko 140 inkunabula!

Postoje konkretni indiciji da bi se spomenuti broj »naših« inkunabula mogao još i dalje povećavati. Pisac ovog članka na tragu je nekim »slučajevima« koji će se vjerojatno uskoro — čim se dovrše neka arhivska provjeravanja — morati pribrojiti našoj kulturnoj baštini.

Na ovome mjestu želio bih samo ukratko obavijestiti o još dvjema takvim našim inkunabulama koje su u najnovije vrijeme utvrđene kao »dosad nepoznata tiskana djela hrvatskih pisaca iz 15. stoljeća«. To su:

— četvrto djelo hvarskog pisca Šimuna Dalmatinca Hvaranina, u kojem se obrađuje pitanje simonije, tiskano na talijanskom jeziku u Mlecima 1486;

— djelo dosad nepoznatoga trogirskog studiosusa Nikole Stalića o problemima ljudske sreće, tiskano na latinskom jeziku također u Mlecima 1500. godine.

O Šimunu Dalmatinu Hvaraninu (*Simon Dalmata Pharensis, Simon Pharensis, Simon da Lesina ili da Liesena ili da Liesina*) bilo je već govora na ovom mjestu.⁴⁾ Tom su prilikom izneseni svi oni podaci koji su do te godine bili poznati o tom piscu. Nadalje, tu je bilo utvrđeno da je on autor i inkunabule poznate pod naslovom »Esposizione dell' orazione dominicale. Paduae, M. Cerdonis, 1483«, koja se inače u nauci pripisivala nekome nepostojećem talijanskom piscu iz mjestanca Lesina sjeverno od Monte Gargana.

Među podacima s kojima sam se sreo u svojim istraživanjima o Šimunu Hvaraninu bio je jedan sasvim nejasan dodatak u vrlo šturo Morellijevu i Panzerovu, odnosno Hainovu opisu treće inkunabule Šimunove, tiskane 1486. Taj opis doslovce glasi:

*Lesina (Simon de) Prete. Specchio de la salute o sia Trattato de Battesimo ed Esposizione sopra la Simonia. In Venezia, 1486.*⁵⁾

Pokušavao sam sebi protumačiti otkud Morelliju i Panzeru, odnosno Hainu onaj podatak »ed Esposizione sopra la Simonia«. Iz foto-kopije jedinoga dotad poznatog primjerka Šimunove inkuna-

³⁾ Evo imena autora tih novoutvrđenih inkunabula i broja njihovih dosad nepoznatih izdanja: Šimun Dalmatinac Hvaranin (1), Luka Tolentić (13), Andrija Jamometić (3), Šimun Paskvalić (1), Herman Dalmatinac (2), Martin Nimira (1), Ivan Stay-Stojković (1), Jakov Dragač (1), Lucijan Gundulić (1).

S. JURIC, O inkunabulistici itd. 1. c.; Isti: Nepoznata dubrovačka inkunabula (Republika 16/1960, br. 9, str. 20); Isti: Andrija Jamometić, hrvatski intelektualac 15. st. žrtva rimske kurije (Republika 18/1962, br. 10—11, str. 484—486); Isti: Opera scriptorum Latinorum natione Croatarum usque ad annum MDCCCXLVIII typis edita, Zagrabiae, 1968—1971. T. I—II.

⁴⁾ S. JURIC, Malo poznati hvarski književnik XV stoljeća (Prilozi za povijest otoka Hvara III/1969, str. 58—69).

⁵⁾ G. MORELLI, Bibliotheca Maphael Pinelli. Venetiis, 1787. T. I, str. 121, br. 743; L. HAIN, Repertorium bibliographicum... Stuttgartiae et Lutetiae Parisiorum, 1826—1838. Vol. III, str. 257, br. 10.040.

bule »Specchio de la salute«⁶⁾ nije se moglo zaključiti da bi ona imala prištampan takav dodatak, jer je foto-kopirani primjerak bio potpun i u njemu nije bilo nikakva dodatka. Ali isto je tako bilo sigurno da ni Morelli, ni Panzer, ni Hain nisu stvar naprosto »izmislili«. Rješenje je mogao donijeti jedino neki eventualni drugi primjerak, a najbolje onaj po kojemu su Morelli i Panzer, odnosno Hain dali navedeni svoj opis.

Tragajući za tim primjerkom saznao sam da u Nacionalnoj biblioteci u Napulju zaista postoji još jedan primjerak Šimunove inkunabule »Specchio...«. Naručio sam foto-kopiju cjelovite signature te inkunabule i stvar se razjasnila: uz inkunabulu »Specchio...« dobio sam snimljeno još jedno drugo samostalno djelo, »Esposizione della simonia. Venezia, Per Bernardino da Novaria. 10. V 1486.« Budući da su oba djela rad iste tiskare, tiskana u istom formatu, istim slovima i označena istim datumom, a nalazila su se u biblioteci jedno uz drugo, Morelli, Panzer ili popisivač Hainov u Napulju (ili možda Hain sam?), videći sve navedene elemente zajedničke jednoj i drugoj inkunabuli, shvatio ih je kao jedno izdanje i popisao kao jednu knjigu, iako je neprijeporno da se radi o dva odvojena djela (odijeljena praznim listom, s novim signaturnim oznakama A, sa samostalnim kolofonom itd.). Ta su djela samo paralelno slagana i izišla iz tiskare istoga dana. Sa zadovoljstvom sam konstatirao da i autori najnovijeg sveska »Indice generale...« koji je nedavno izišao⁷⁾ tretiraju ova dva djela kao dvije posebne inkunabule.

Ono što je rečeno o Šimunu Dalmatincu Hvaraninu kao čovjeku i piscu u spomenutom našem članku iz godine 1969. vrijedi i dalje. Novo djelo što ga ovdje prikazujemo bila bi prema tome četvrta inkunabula našega pisca. Jedini dosad poznati primjerak ovog djela, kao što je kazano, nalazi se u Nacionalnoj biblioteci (Biblioteca nazionale) u Napulju. Evo stručnoga bibliografskog opisa tog djela (tab. I):

Šimun Dalmatinac Hvaranin

Esposizione della simonia.

Venetii, Bernardinus Rizus⁸, 10. V 1486. 4° Sign. A⁸

Got. H 10.040 (II), Indice gen. 9008.

Ni ova nova inkunabula ne razlikuje se stilom, jezikom i »temperamentom« od ostalih dosad već poznatih Šimunovih djela.

⁶⁾ Primjerak u privatnoj knjižnici Libreria di Giuseppe Martini — Milano (sign. 373).

⁷⁾ Indice generale degli incunaboli delle biblioteche d'Italia. Roma, 1943—1972. Vol. 5, 1972, s. v. Simone da Lesina.

⁸⁾ Ovaj je tipograf bio aktivan od 1484. do 1492. U početku je radio zajedno s tiskarima Bernardinom Celeriusom de Luere i s Antoniom de Stanchisom iz Valencije, a od 1486. radi sam. Većina tiskopisa koji su izišli iz njegove radionice bili su na latinskom jeziku. Kao tipograf, Rizus se ubraja među solidnije mletačke majstore, što u velikoj konkurenciji na Lagunama nije bilo lako postići.

I iz nje se može zaključiti da je on bio zaista »gorljiv pastir«, gotovo Savonarolin tip. Odmah na početku svoje rasprave otkriva razloge koji su ga naveli da piše ovo djelo. Kao odlučan protivnik trgovanja crkvenim stvarima i zloupotrebe duhovnih služba, on je, priča u toj raspravi, došao u sukob s nekim svećenicima u Padovi, pa i sa svojim župljanima, te je odlučio da im izloži što je to »prokleta simonija«. Donosim u originalu taj ulomak jer je

Nicolaus Stari. Dcn. Michæli Statilio p̄i suo. S. P. D.

**Ehementer lator Pat̄er charissimæ p̄bari tibi
u s̄nam & lucubrationem n̄cā. Cuius ego tanta
uerborū pond̄era semper esse putavi: ut unico
quidē uerbo tuo in laudem meā prolato oīa penitus me
alīequi posse arbitrarer. L̄ctus sum laudari me Hec̄tor̄is
inquit abs te pater laudato uiro. Ea est nimirum iucūda
laus quæ ab his proficiisciur qui semp̄ in laude uixerūt.
(Dictum est ab Hec̄tore ut aiunt apud Neuiū.) Ceterū a
filiis quidem probis uerbum tam scite prolatū usurpari
potest: quorū parentes in laude semper uixere. Virtutes**

karakterističan za pisca u mnogom pogledu, a može, osim toga, poslužiti i kao uzorak njegova stila, jezika i pravopisa: »*Io pre Simon da Liesina es(s)endo i(n) la cit(t)a de padua. Et es(s)endomi facta la lite da algni preti et a li mei parochiani che li digo le messe p(er) li denari e vesperi p(er) formento sego(n)do la consuetudi(n)e d(e)l paese. Et q(ue)sto p(er)che no(n) recevo el p(re)mio da li homini del mundo p(er) alguna cosa sp(irit)uale p(er)che la mia volonta le i(n)clinada seguitar la doctrina di iesu xpo (Cristo) el q(ua)le i(n)c(ipit) a dicto »*Gratis accepistis et gratis date*« *De gratis haueti receuoto p(er) grat(ia) dati e p(er) la caxo(n) de p(re)dicta lite me moui la carita divina a dir la verita supra la scriptura sancta dimonstra(n)do q(ue)lla che cossa e peccato de simonia maledeta.*«*

U nastavku citira Kristove riječi u vezi s primanjem nagrade za duhovne službe, napominje da je simonija osuđena od crkvenih otaca i zabranjena u Gratianovu »*Decretum*«. Obilno se služi citatima iz Novoga i Staroga zavjeta, ulazi u sve oblike pod kojima se simonija manifestira u svakidašnjoj praksi, spominje hipokriziju i pretvaranje pojedinaca, pokvarenjaka i lažnih proroka, govori o »otajstvu volova«, tj. bogatih darova koje u hramu prikazuju bogataši i »otajstvu golubica«, tj. malih darova koje daju siromasi (el misterio de li boi liquali se offeriuano i(n) el sacrificio a dio da li homini richi... el misterio de li columbi i quali se offeriuano... da li poueri homini) itd. Pri kraju svoje rasprave, spominjući novozavjetnu priču o trgovcima u jeruzalemskom hramu koji su bili ušli »*cum li sui banchi... cambiar la munita per loro utilita...*«, tumači da su im to svećenici bili dopustili što su od toga i sami imali koristi. To mu daje ponovno priliku da se obori na pokvarene i pohlepne svećenike koji u hramovima trguju sakramentima i duhovnim stvarima. Videći to — kaže — nije mogao prešutjeti božansku istinu o smrtnom grijehu što ga čine oni koji kupuju i prodaju sakramente. No, kada su pohlepni svećenici iz njegovih usta čuli ovu istinu, razljutili su se na nj kao što su to bili učinili i prvaci svećenički s Isusom. Unatoč svemu tome, on i nadalje inzistira »*nui sacerdoti ne niuno altro no(n) douemo vender per li danari e dar a li poueri ne appropriar a nui medemi in s'ubuegno de la nostra pouerta*«. Završavajući potpuno u stilu pučke propovijedi poručuje spomenutim prestupnicima da, ako se poprave — a to mogu učiniti ako hoće — »... il signor dio e multo benigno e misericordioso il ve perdonera li vostri peccati...«

Završni kolofon glasi gotovo sasvim jednako kao i u ostalim njegovim poznatim tiskopisima: »*Dicta opereta ele esponida p(er) venerabel homo miser pre Simon da Lesina et i(m)pressa in Venecia p(er) Bernardino da Nouaria del MCCCCLXXXVI adi X del mese mazo.*«

Tragajući prije nekoliko godina za podacima o ovom našem zemljaku u sredini gdje je proživio dobar dio života (Padova,

Murelle) namjerio sam se u Biskupskom arhivu u Padovi (*Archivio della curia vescovile di Padova*) na dva suvremena dokumenta u kojima se spominje Šimun Hvaranin. Prvi je spis o Šimunovoj parnici koju je godine 1472. vodio pred padovanskim biskupom protiv nekoga Joannesa Paxonusa iz Murella zbog nekih neplaćenih mu potraživanja (certe poste sive zanzarie«, zove ih u obrani optuženoga njegov odvjetnik Jacobus Inchaustro). (*Acta civilia. Busta B, sez. h — 1472, 7. I.*)

Drugi je spis odredba padovanskog biskupa datirana 31. VII 1476, kojom protjerava iz grada Padove i biskupije nekog svećenika Leonarda de Nu (nejasno). Svećenik Šimun, upravitelj crkve u Murellama i jamac toga Leonarda, pod prijetnjom kazne od 100 zlatnih dukata dužan je pobrinuti se da osuđeni zaista napusti grad i biskupiju, inače će se postupiti proti njemu samome. (*Miscellanea, Fasc. I. D, pag. 26. 1476. 17? VII*) Spominjem ove dokumente jer je to dosad jedini poznati arhivski materijal u vezi s našim piscem.

Druga inkunabula s kojom želimo upoznati našu javnost jest kraće filozofsko-moralističko djelo do sada u nas sasvim nepoznatoga trogirskog pisca iz 15/16. st., Nikole Statilića Zubana (Statilius Nicolaus Dentatus). Njegov tiskopis izrađen je u tiskarskoj radionici mletačkog tipografa Bernardina de Vitalibus.⁹⁾ Format mu je 4° odnosno m8° mjenjenog formata. Ima ukupno 12 listova (posljednji je list prazan). Tiskan je antikvom, a ukrašen dvorez-nim inicijalima. Prema podacima kojima danas raspolazemo, od ovoga su djela poznata samo dva sačuvana primjerka: jedan u Knjižnici Britanskog muzeja (British museum library) u Londonu, a drugi u Gradskoj knjižnici (Biblioteca comunale) u Trevisu (ovaj je drugi primjerak sprijeda defektan). Evo stručnoga bibliografskog opisa tog djela (sl. 1):

Statilić, Nikola

Paradoxa. Epistola ad Michaelem patrem suum. (Acc.) Michael Statilius. Epistola ad Nicolaum Statilium filium suum. Venetiis, Bernardinus de Vitalibus, 7. VII 1500. 4° Sign. A⁴ —C⁴ Rom.

H 14.974, BMC V 549, Indice gen. 9143

O piscu ove inkunabule ne znamo baš ništa, izuzevši ono što se nalazi u samom djelu. Iz pisama dodanih na kraju knjižice saznajemo da je autor Nikola Statilić, nadimkom Dentatus, tj. Zuban ili Zubati, sin Trogiranina Mihovila Statilića (Michael Statilius), da mu se djed zvao Stacije, a djedov brat Marko. Autor

⁹⁾ Poznati, vrlo produktivni mletački tiskar koji je djelovao od 1493. pa sve do 1536. Bio je majstor u raspoređivanju i slaganju »spigla« i upotrebi ukusno komponiranih inicijala. Tiskao je goticom i antikvom. Do 1500. tiskao je preko 50 djela.

La espositiō de la simonia declarada supra la scriptura facta. L. i.
 De pre Simon da licina cendo i la cita de padua. Et cōndomi
 facta la lite da alcuni preti. z a li mei p. ro. biani. Che li vigo le
 messe p li denari e vesperi p formento segōdo la consuetudie di
 paese. Et q̄sto p̄be nō reccuo el p̄ mio da li homini del mundo
 p alguna cosa sp̄uale p̄be la mia voluntate iclinada sequitar la
 doctrina di iesu xpo e i q̄le me. a dicto. Et atis accepistis z grat̄ dare. Et De
 gratia baueti reccuoto p gratia dati. e p la carō de la pdicta lite ime moui la cari-
 ta diuina a dir la verita supra la scriptura sancta. dimostrandō q̄ila che cosa e pec-
 cato de la simonia maledeta. dalaquale il se douemo guardar quāto dal fogo eter-
 no e sequitar la doctrina di iesu xpo. e nō la consuetudine del mundo si uolcemo el
 ser ueri discipuli di iesu xpo. Bencebe li doctores sancti hano dicto assai di q̄sto ma
 ledicto peccato. come le scritto i el decreto. i. q. i. z in la pissanella cum supplimēto
 et i lo libro de s̄a Tomaso de aquino in la parte sec̄da. se. q. c. z anche lo Abbate
 ha dicto assai bene in lo suo libro de iure canonico. e molti altri. Ma io diro el
 misterio diuino. e comenzaro supra lo euāgelio di iesu xpo loquale scriffisse san luca
 euāgelista. cussi dicendo. Et Designauit dominus iesus z alios septuaginta du

Tab. I. Šimun Hvaranin, Esp. d. simonia

je svoju raspravu tiskao za vrijeme svojih studija u Italiji, a pre-
 ma uvodnoj posveti vidimo da ju je posvetio opatu Jeronimu iz
 Trevisa (Hieronymus Tarvisanus).¹⁰⁾ (Zbog toga se, očito, jedan
 primjerak knjižice i sačuvao u tom mjestu!).

¹⁰⁾ »Abbas diui Thomae Burgundiorum«.

Statilićeva rasprava (*lucubratiuncula*) tipičan je primjer početničkoga studentskog rada, pisana po utvrđenoj šabloni. To je kompilacija koju je pisac sastavio na temelju predavanja svojih profesora i Ciceronovih filozofskih spisa, osobito istoimenoga Ciceronova djela »Paradoxa«. Po uzoru na ovoga rimskog filozofa i na neke druge antičke moraliste, on želi razložiti i pretresti nekoliko pitanja: *Što je dobro, Što je prava plemenitost, Što je savršenstvo, Može li čovjek biti blažen (sretan), U čemu se sastoji blaženstvo (sreća)?* Razglabajući ova pitanja, mladi Statilić postupa isključivo knjiški i teoretski. Ne ulazi nimalo u praktičnu stranu tih problema, ne iznosi novih originalnih misli već uglavnom ponavlja ono što su već drugi rekli. Pojmove definira izrazima i terminologijom uzetom iz skolastične filozofije. (Primjer: Statilićeva definicija savršenosti: »Duplex quippe reperitur perfectio: Dei optimi et aliarum rerum. Perfectum Dei optimi non a perficiendo, sed quia sit perfectum perfectione perfectissima perfectio appellatur increata...« itd. On žonglira riječima umjesto da važe konkretni život. Ali uzevši u obzir njegove mlade godine, drugo se nije moglo ni očekivati. To više što je ovaj način shvaćanja i izražavanja bio općenit, što je to bio stil vremena, pisanje kakvo su mu njegovi učitelji bili ucijepili. Neoriginalnost i beskrvnost šturost sinovljeve rasprave čini se da je dobro osjetio vlastiti piščev otac kada je dobio u ruke njegovu radnju. U tiskanom odgovoru na sinovljevo popratno pismo on ga neuvijeno savjetuje da se ne istrčava s tiskanjem svojih stvari (»illud tibi tantum repeto, ne nimia laudis ambitione tam cito tua in medium proferas«). Nedostatke svoga prvijenca osjećao je donekle i sam pisac, jer svoj spis na završetku naziva »prvim glasovima svojih nauka« (tako, naime, »korijenski« shvaćam njegov izraz »veluti praeerogativa meorum studiorum!«). Stoga odmah upozorava čitaoca da »za sada šalje ovo, ali da ima u pripremi drugo bolje razrađeno i mnogo opširnije djelo, koje još nije dovršeno« (»haec est... quae habui modo ut mitterem... aliud vero maiorum vigiliarum munus, ubi et latius de his disputatur nondum expletum«).

Ali nama nije namjera ocjenjivati ovdje sadržajnu vrijednost opisivane inkunabule. Naročito ne bi bilo umjesno ni pravedno prema našem autoru kritizirati moralistička fraziranja prošlih stoljeća na »slučaju njegove seminarske radnje«. Mnogo je važnija činjenica što je taj mladi čovjek osjetio potrebu da svoje stečeno znanje iznese u javnost iskorišćujući novootkriveno sredstvo komuniciranja, što pred sobom imamo spis koji, doduše, nije besprijekorno čist, ali kojega pisac dobro vlada suvremenom latinskom filozofskom frazom, otkrivajući kroz svoje djelo koliko se trudio da se probije kroz šumu filozofskih pojmova i teškoća Ciceronova jezika. Između tolikih naših studenata koji su se u ovo doba nalazili na naukama gotovo po svim evropskim sveučilišnim zemljama, Statilić je jedan od rijetkih, upravo dosad jedini poznati, koji je smogao hrabrosti da svoj rad popularizira u obliku

tiskane knjige. Već zbog toga je njegova radnjica zaslužila da se spomene i obradi među ostalim našim nacionalnim tiskopisima 15. stoljeća.

Zanimljiv je pišev odnos prema ocu. Iako su pisma pridodana na kraju rasprave bila »namijenjena javnosti« i kao takva puna obavezne kurtoazije, pa i pretjerivanja, impresionira visoko poštovanje što ga mladi Nikola gaji prema svom roditelju. U ocu on vidi uzor-čovjeka koji je vrline što ih je naslijedio od predaka svojim životom još uvećao (»summam vitae integritatem praeclarumque majorum instituta . . . uberiora ac praeclariora reddidisti«). Sinu je jedina želja da ga on i brat mu bar djelomice uzmognu nasljedovati te moli boga za očev život i zdravlje.

I odgovor Mihovila Statilića sinu ispunjen je pravim očinskim ponosom i simpatijom. Hvali ga što se trudi da temeljito upozna i usvoji način pisanja filozofa Cicerona, prvaka latinskog jezika (»linguae Latinae principem«) — eto i u našim humanističkim krugovima odjek onoga golemog utjecaja i ugleda što ga je taj rimski pisac uživao u to doba! Davši sinu već spomenuti savjet o opreznom istupanju u javnost, završava sa željom da i on ostane uvijek zdrav. Svoje pismo otac datira »Pridie Kal. Martii MCCCCLXXXIX. Tragurii«, tj. 28. veljače 1499. u Trogiru.

Gdje je autor naše inkunabule dospio nakon završenih studija i da li je i dalje ostao književno aktivan, nije poznato. Činjenica je da ga nikada više ne nalazimo spomenuta među relativno brojnim imenima trogirskog humanističkog kruga, raznim Sobotama, Cipikima, Andreisima i dr. Od trogirskih Statilića (Stanoševića) u ovo doba spominju se u povijesti češće uglavnom samo ova dvojica: *Jakov Statilić* (poznatiji pod imenom *Jakov Trogiranin*, *Jacobus Traguriensis*, *Giacomo Schiavone*), graditelj i kipar koji je radio u Firenci i na dvoru kralja Matijaša Korvina, te *Ivan Statilić* (*Johannes Statilaeus* ili *Statilius*, 1472—1533?), pravno-teološki pisac, član budimske Akademije, diplomat u službi Ludovika II i Ivana Zapolje te biskup u Alba Juliji.

U kasnijim stoljećima ističe se znatnije *Marin Statilić*, suvremenik *Lucićev*, pronalazač glasovitoga trogirskog kodeksa *Petronijeva »Coena Trimalchionis«*. Je li naš pisac bio u rodbinskim vezama s ovim svojim prezimenjacima, i u kakvima, to će trebati još utvrditi. U svakom slučaju ove dvije inkunabule unosimo bez oklijevanja u inventar našeg kulturnog blaga 15. stoljeća.

Zusammenfassung

ZWEI NEUE KROATISCHE INKUNABELN

Im Artikel werden zwei bisher unbekannte Inkunabeln veröffentlicht. Die eine ist vom Priester Simeon, Hvaraner von

Geburt (darum gewöhnlich Simeon Dalmata, oder Pharensis, oder da Lesina und ähnlich, benannt), mit dem Titel: Specchio de la salute o sia Trattato de Batesimo ed esposizione sopra la Simonia. In Venezia, Bernardinus Rizus, 1486. Das einzige bekannte Exemplar befindet sich im Neapel (Biblioteca nazionale). Das ist das vierte his heute bekannte Werk des Simeon Pharensis.⁴⁾ Die zweite Inkunabel ist ein kurzes Werk (12 Blätter) eines unbekanntes Schriftstellers aus Trogir, eines Jünglings, Nikolaus Stabilić Zuban (Dentatus): Paradoxa. Epistola ad Michaellem patrem suum. Venetiis, Bernardinus de Vitalibus, 1500. Zwei erhaltene Exemplare: Britisch Museum Library und Biblioteca comunale, Treviso. Das ist ein sehr bescheidenes Jugendwerk.